

სახელმწიფო ფურცელი

საქართველო

სურათებიანი წიგნები

გვერდი № 614

ლაგაზების № 110

კვირა, 3 ივლისი 1916 წ.

2804

შიო ჩიტაძე

ბარდუცვალში 10 წლის შესაშლად გავი.

ქართ. ქალთა საქველმოქ. საზოგადოების სკოლის გამგენი, მასწავლებლები და მოწუენი (მესამე რიგში შუაში ოღა აელმაია ი. დღ. გზ.)

გულის პიეზა

(ნაწყვეტები ემიგრანტის დღიურიდან)

კაცსა მიჰვლეს საწადელი, რას ვებღეს უნდა ჰოენა მანინ მისგან აღარა ჰმზას, გარდასულთა ჰირთა ზსოენა.

შოთა რუხთაველი.

(შედეგი *)

27 ივლისი.

როგორ მოხდა? ჰო.. ტბის პირად ბაღში დავდიოდი. ტბა ლაბ-ლაბებდა და თვალებს მჭკრიდ; ნაპირს მოსული ტალღები ნელა ირ-ხეოდნენ. მით ახლო ბაგშევი ბტოდნენ, კენჭებს ისრ-ოდნენ, პატარა გილოპულ ქვებს ტბის ზედაპარზე აცურებდნენ... იცინოდა ყველა-ფერი...

პატარა ხანს სკამზე დავჯექი და შადრევნის ზეფებს თვალს ვაყოლები. ხალხი მიდი-მოდიოდა... და უტკად თვალი მოვკარი მას!

*) იხ. სურათებანი დამატება № 109.

ბალის კარბთან ვიპირა. გავწ-ლდი, გულმა ტოკვა იწყო. სკამიდან ზრგი წამოვწი, მგრამ აა წამოვდექი. როდი მივალ მასთან, ვი-თომე არ დამინახავს! გუბს დავუწყო თამაში. მისკენ არც კი ვიცი-რგოდი, ისე ვვანობდი საითაც მიდიოდა.

ჩემს წინ ჩრდილი გაჩრდა.

— რა! იადვიჯი, თქვენ? წამოვდექი.

— დასერიანობ? შემეკიხაბი. ხელი გავუწოდე. ქოლგისაგან თერი ბლუზაზე მიყენებული ჩრდილი შეინაწი, გულმკერდის ასვლა-დასვლა დავინახე და მისი სურნელება ვუნოსე.. კი არ ავცახცახდი, აფორ-თოლდი! თვლებში კი ვერ შევხადე, ქოლგის ტარზე ნახად დავუწო-ბილ სამ თოის ვუტკურდი.

— გეგ აბოთ ცოტ! რას გავტყუებულვართ! სთქვა იადვიჯამ.

— სიამოვნებით! ტის პირს გავუყვით, ბაღს მოვცილდით და

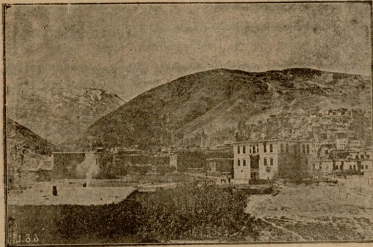
ქვეშაზე სიარული ვიწყეთ.

— რამდინი ხანია არ შეგხედვარიჯათ, იადვიჯა! ყოველივს კი მინდა თქენ ნახე!

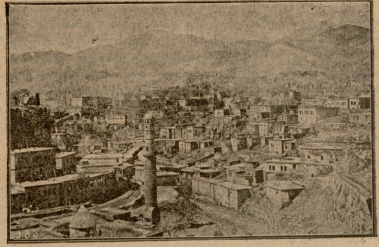

იხ. ბავსოზილის პანაზვიდი ქოიანი (სპარბითი).

მსხალეთის ასკარეზი

დ. გუბი.

დ. ბიტილინი.

საეუთარ კორესპონდენტისაგან.

ალექსანდრი (სხვა) ნახაივშიანი

— ამას წინად არ იყო რომ შეგეგიათ?
 — აღარ მახსოვს რამდენი ხანია მს შემდეგ! თქვენ ახლა ალექსისთან ხართ ხოლმე წვირად!
 — სრულბითაც არა! წარბ შექუზებით სთქვა, ქოლვა დაეცა და ქვიშას დაეწყო რივა.
 — დავსხდით იმ ქვებზე! და პირველი გაექანა შინიწუნულ ღიღარონ ქვებისკენ. მეც მივიღი ქვებთან და იაღვიგას წინ გაეჭრადო.
 — დამბანდილი! რატომ არ დაჯდებით?
 — გმალაობთ, იაღვიგა! და მის გვერდით დაეჯიკი. მივლი არსება იცდვიგასკენ შეხიდებოდა, თავებურ დახვეწულა მის გვერდით ვიჯექ და გახშირებული ვისუნთქავადო.
 — იცით, რომ მე შეიძლება სრულბითაც წავიდე აქედან?
 — სად, იაღვიგა!
 — სახლში, სამშობლოში!
 — რატომ?
 — ეგერ იწერებთან, სახლიდან! გული შემიტყუმა. არაფერი მი-თქვამს. სიხუნე ჩამოვარდა.
 თავში ერთმა აზრმა გამოივლივ: ან ეხლა, ან არასოდეს! აღარ მახსოვს როგორ დავიწყე. ვიცი ახნეულად ვლამპარაკობდი, ტურები მითორიოდა, გული ტოკავდა, ენას ძლივს ვიბრუნებდი.
 — იცით რა ბედნიერი ვარ, იაღვიგა?
 — რატომ?
 — აი, იმიტომ რომ თქვენს გვერდით ვზივარ! ოო! ვიცი სრულ ბედნიერება შეუძლებელია! მაგრამ, თუ ღმერთი გპაწით, ამას მაინც ნუ მომაკლებთ! მეც არ ვიცი, როგორ მოხდა ეს!- თქვენზე კი ვფიქრობდი გამუღმებითი... იმის შენდევ იყო, გულმა რომ მხიარულ-ება დაიწყო! განა არ ვიცი, რომ უბედური ვარ! მაგრამ, ჩემი გულ-ი, ჩემი გული ახლა სულ სხვა არის, იაღვიგა... და განა იმის ბრ-აღ არ არის რომ სასებით გამოვიცვალე? ყველაფრის შემძლებელი

ვარ!.. ოღონდ თქვენ მითხარით რამე!.. რომ იცოდეთ... მაგრამ, არა.. გაეჭმუღმები!
 — არა, სთქვით! ვერ გაგივინ, რა გინდათ სთქვათ!
 — ხომ არ გავჯავრდებით?.. აბა, რა ენა რომ ვერ მომიხსენია ღამეებია აღარ მიძინავს, თქვენ მიღვებართ თვალწინ გამუღმებითი... თითქო უფსკრულში დაქან ბუღიუს ვეულაფერი, რაც ჩემს გარშე-მოა, აღარაფერს არ ვხედავ! მხოლოდ თქვენ, თქვენი მოცინარი თვა-ლები, თქვენი შავი თმა და თქვენი სახელი გაუღმებითი ჩემთანაა... გამეღვიგებთ თუ არა, ჩემი ტურები თქვენს სახელს ბუტბუტობენ იაღვიგა ულამაზესი ქალი აღვიმეწის შურგზე... ათასჯერ გაიმეო-რებენ ხოლმე ჩემი ტურები... ხშირად, როცა არ დამეძინებდა ხოლმე, ავღლები და თქვენი შესახებ ლექსებსა ვწერ... ზოგი ისეთი ღამაზია, რომ მეც თვით გამიჯივრდება ხოლმე წაკითხვის შემდეგ... ვიცი, თავებულობა ჩემგან იმის ფიქრიც კი, რომ თქვენ გულში რაიმე აღვი-ლი ჰქონდეს ჩემს სახელს, მაგრამ მაინც მითხარით რაიმე!.. მითხარით სულ ცოტაბინ მაინც თუ გიყვარვართ!..
 და, გაეჭმუღი! მეტო ველარაფერი ვიქვი. აღარაფერი აზრი არ მომივიდა თავში... მეგონა კი რომ თუ იაღვიგას ჩემს გრძობაზე ღა-პარაკს დაეწყუებდი, ვეღარ დავასრულებდი, იმდენი რამ მქონდა სა-თქმელი... განა ცოტა მიფიქრია მასზე? განა სულ იმასთან არ ვსეჯე-ლობდი, არ ვგაასობდი აშდენი ხნის განმავლობაში?.. და თუ ვილა-პარაკებდი, ამას ხომ დასასრული არ ექნებოდა?.. იაღვიგაც სდუმდა, არაფერს ამბობდა... მეჩვენებდა... მთავრად მთავრად წავიბუტებუტე:
 — ახლა ვერაფერს გეტყვით მაგის შესახებ! მეჩერ, როდისმე!.. და ტბისკენ დაიწყო ქვერა. ღიღანს ვეფუძლით, მეჩერ იაღვიგამ ქოლ-ვა გაიმეორა ტბისკენ და წავიძინა:
 — შეხეით! რა ღამაზად მოარღვევს ტალღებს, ის იალქანი! ხე-დავით?..
 — კი, ღამაზია! ენასებუტე.
 უბერბულ მდგომარეობას ვგრძობდი, აერაფრის შესახებ ვა-ხერხებულ ღამარაკს, აღვლემამ იყო, მხოლოდ გამაზრებული ვი-ყავი. როგორ დავბრუნდი სახლში აღარ მახსოვს. როგორ გამოვიარე აქოთქოთბებული ქუჩები, სრულბით აღარ მაგონდება. ოთახში რომ შევიღვიდი, ტახტზე ვეგდე დღებამს... მეჩერ თანდათან მომაგონ-და ვეღვარაფერი... ჰო... რა სთქვა, იაღვიგა?.. ახლა ერაფერს გეტ-ყვით... შემდგო, როდისმე!.. ჰო, ასე სთქვა!.. მეჩერ?.. იქნებ იაღვი-გასაც ვუყვარვარ და ასე უცბად ვერ მიიხარა?.. ხომ შეძლებდა?.. ჰო, ჰო, ჰო... იაღვიგასაც ვუყვარვარ, მხოლოდ დამიფარა, არ მიი-ხარა!.. ასე რომ არ იყო ხომ პირდაპირ მეტყუოდა, არ მიყვარხარაო!, ჰო, ჰო... იაღვიგას ვუყვარვარ!.. ვუყვარვარ იაღვიგას!.. ღმერთო ჩემო, შესაძლებელია?.. იაღვიგას ვუყვარვარ და მეც მიყვარს პოლო-ნელი ასელი... მე მიყვარს იაღვიგა, მიყვარს!..
 მაგრამ, რატომ ვერ მომიხსენია? შეუღამეს გადაცილებულია და მე კი არ მიძინებ... გაზმაგებული დავიარები ოთახში... ხან

წინას ავიღებ, ხან ლექსებს ვწერ იადვივას შესახებ!.. მიყვარს იადვივა, მიყვარს!.. თითქმის ხმა მალა გავიძახი...

ჩემი სერბიელი მეზობელი კვილას მიკაუენებს, მომასვენებს!.. თვითონ კი დაიწვევია, რომ ასე გაცხარებთ კამათოს ხოლმე, თავის მემამულეებთან, თავის სამშობლოზე, სრბიაზე... დავიწყებია რომ ზნობია მეც არ დამაძინებდნენ ხოლმე, და სულ სერბებზე ლაპარაკობდნენ!.. ის კი არ იცის, რომ მე მიყვარს და მასაც ვწუწვარავარს!.. იაღვ ვაა მისი სახელი, იადვივაა!.. რას მივქია სამშობლო და მასზე იმდენი სუვა-მასა რა არის სამშობლოს სიყვარული?.. აი, ავღვდები და ჯიბიზე ხმა მალა დავიძახებ: იადვივა, იადვივა!.. კურთხეული იყოს შენი სახელი!..

29 ივლისი.

ხელა ვნახავ იადვივას, ხელა მინც ვნახავ!.. ვნახავ და ვეტყვი, თუ რამდენად ვიტარებოდი დღევანდელი დღე მისი უნახველობით!.. ვნახავ და კვლავ დავიძახებ ჩემი გული! რა დღე იყო დღეს! ოი! ტრეკვებთან საყვ, ღიღეს!

მთელი დღე იადვივას ქუჩის ახლა-მახლო დავიარებოდი, მთელი დღე მის ძებნაში ვიყავი, და კი ვერსად წივებდი! მის ნახვას დანატარებულად, მოულოდნელად მის სახლის წინ ვიყავი, ფანჯარას შევცქეროდი... მერე გაბოროტებული, ქუჩებს გადავვებოდი და არეულ ხალხში ვერეოდი...

ზინდებოდა... რაღაც არაჩვეულებრივი ჩიჩქალი იდგა დღეს ქალკის ქუჩებზე! გაზეთების გაყიდვლები საქაროდ მირობდნენ და ვაგონებებს გაზნის სთავაზობდნენ... რამდენიმე ახალგაზდა ბიჭი გასაქარაფრული მიეშურებოდა გაზნის დამატებებით მკლავში ამოჩრილი და ხმა მალა გააკოლა: იყიდეთ ტრეკვარამები, ახალი ტრეკვარამები!.. იყიდეთ „ტრიბუნის“ დამატება, აესტრია-უნგრეთის და სერბიის დიპლომატიური მოლაპარაკების შეწყვეტა!.. იყიდეთ ტრეკვარამები!.. გაზეთის დამატებაც ხელიდან ხელში გადადიოდა, ჯგზფ-ჯგზფად კითხულობდნენ და კვლავ განაგებობენ...

ელექტრონის სანათები უკვე ანთებული იყო და შერთაღად ანათებდნენ... ჯერ კიდევ ზნობი ბინი და დაწვეულიყო. უგზო-უგზო დადიოდნენ აფუფუსებულ ხალხში. თავს ზევის აწვევილ და გაიხრებოდა თუ არა, იადვივა შედგებოდა თავის წინ! ფეს აფურქარებდა და მივიდიდი რომ მას შევეროდი, მაგრამ მის მაივარი ვინმე სხვა ქალი ჩამვიდიდა გვერდით და მე კვლავ ფიქრებით საყვ, მივიდიდილი...

კიდევ ვცადე, იადვივა რომ მიპოვა. მის სახლისკენ ჩავიარე, ფანჯარას შევხედე, მაგრამ დამრეწებული იყო. კიდევ ბეგერი ვიარე ქუჩებზე და დაქანებული სახში წამოვიდი.

დალილი და გაბრუნებული, გაუხდელი ტატებზე დავწვიქე. თვებში ვიწვიე...

ფიქრთა ბურუსში, ნახლ გამოკრთიდა იადვივას სახე, შეზიდებოდა, ქოლგა ვამწერილი ჰქონდა და გედის ფრთებით გახლლი იალქანისკენ მიწვენდა. იქით მივიდიდი... იალქანში მარ ჩახსებედი, თითქო საქანაობე ვყოლიდივცე, ისე ატოვდა და აცხაკახდა გული... ტარდელი მივაპოვიდი... წინ გახლლი უპატარა შიგბი, ხან იმამბობდნენ და ხან ისეი თავს ამოყოფდნენ... ჩვენ კი სულ წინ მივიდიდი... რამდენათაც წინ მივიდიდი, იმდენამ ბურუსში ვეხვიდიდი და იადვივას სახე აღარ ჩნდებოდა, იმდენამ... მე გული მიღონდებოდა იადვივას სახეს რომ ვერ ვაჩვიდი, მსურდა წამომდგარიყავე საჯღმომიდან და მას მივებლობებოდი, ხელი მომეხვია, მაგრამ თითქო გაბაწრული ვყოლიდივცე, ავლიდან ვერ ვიჭვოდი... უშწყოლ ვატანდი ძალს კუნებდა გამესწორებინა, უშწყოლ ველიდი ხლებს, მაგრამ იადვივამის ვერ ვაჩვიდი... ვიტარებოდი.—მერე უკვად ძირს დავქანდი, როგორც მთის წვერიდან ჯვრღუღუნში ჩამვებოდი ქვა... სუნთქვა შეჩებუთა... ბნელით მოიკვდა არე-მარე... მერე თითქო დაქუტ-დაქუტაობა, რაღაც საინელი ხმაურობა ატყდა. გამოსურჯვდიდი ისმულად კვირილი, ძახილი...

...სამშობლო განსაცდელია!.. ჩვენ უნდა მივაშუროთ სამშობლოს რაც შეიძლება მალე... შემომხმა მეზობელ სერბიელის ოთახიდან... თვა-

ლები გავახილე, თავი წამოწვიე და ჩემი განათებული ოთახი მოვათვლიე... გულზე მომეწა... წამოვიდეთ და გავხივებული პაპიროზის წივა დავიწვიე...

... ჩვენ უნდა უკანასკნელ სისხლის წვეთამდე დავიცვათ ჩვენი უფლებები... კვლავ ისმოდა სერბიელის ხმა.

... შენ გგონია, თუ ეს დღეთში, ამას დაგვიკრდება?... უპასუხებდა მირე, ოთახში მიდი-მიდიოდნენ, ერთ ადგილს ვერ ჩერდებოდნენ, ავღვებულნი იყვნენ...

... ომი აუცილებელია! და უბედური ჩვენი სამშობლო!.. ვინ იცის ამ წუთში, მტკარადის შენობებს დაშინილი აქვს ყუმბარები და შეზინებულნი მცხოვრებნი, დაქსაქსული ვარბიანი...

... უნდა წვიდეს, უნდა წვიდეს!.. უკანასკნელ სისხლის წვეთამდე უნდა ვიბრძოლოთ!.. ათრთობებული, გაბოროტებული ხმით ჰვივოდნენ სერბიელები.

მე კი გაბრუნებული ყურს ვგდებდნი მათ ლაპარაკ და ვერაფერი გამეგო. როცა გამოვრკვევი თანდათან მომავინდა ქუჩებზე რომ ახეთქითებული ხალხი მიდი-მიდიოდა, ტრეკვარამების გაყიდვლები რომ რაღაც სერბიის შესახებ გააკოლდნენ და კოტა ჩავფიქრედი...

... და მერე, მე რა? გაბრუნებულმა წამოვიძახე. ტანი გავიხადე, სინათლე ჩავაქრე და დავწვიქე... კულს გუნებზე ვიყავი... მსურდა დამეხინა.

მეზობლის ოთახიდან ვაუწყვეტილი ხმა მალალი ლაპარაკი ისმოდა. დიწყებოდა თუ არა ფიქრთა დენა და იადვივას სახე მართლად გამარწდებოდა რომ მისათა საუბრით დამტკარავიყო,— გამაწარბელი კამათი და ყვირილი ფიქრებს შემაწყვეტინებდა და მესმოდა სიტყვები: სამშობლო, სამშობლო განსაცდელია!

... თქვენ ეი, არ გაათავებთ ლაპარაკს!.. ვაბრახებით შეგებზე და კვიდელს დაუვაკუნე.

ხმა მალალი ლაპარაკი შეწყდა. ჩურჩული-და ისმოდა. გვერდზე გადავბრუნდი. ბურუსში წავიდი. თავში ფიქრები არეკოდნენ...

...მე იადვივა მიყვარს, თქვენ გგნებთ იადვივას ვენაცვლები მეც იადვივას! ამა, რა არის სამშობლო? სად არის იგი? იადვივაზე უწმინდესი და უღამაზესია თქვენი სამშობლო? თქვენ ვინახავთ იადვივას თვლებში? ვინახავთ მისი სინახე?... სამშობლო!.. თქვენი სამშობლო!.. მჰ!.. იადვივა უღამაზესი ქალია დედამიწის ზურგზე! სამშობლო კი ამა, რა არის სამშობლო? იადვივა მოვა ჩემთან, ვაიციონებს და მეტყვის: „შენ ვენაცვალე!“ მერე მეც ვეტყვი: „შენი ქიობე, იადვივა, შენი!.. ჩემო იადვივა! ჩემო იადვივა!.. სამშობლო!.. მჰ!.. ..იადვივა... სამშობლო... იადვივა, ჩემი... გულია... ხვალ... ვნახავ იადვივას...

ღმერთო ჩემო, რა მენარტება!.. რატომ ასე ცეცხლახმად ვეხებ ძვლებს ვერ ვაჩერებელი! რატომ ასე ვაჭყვის და ვენცის ჩემი გული! როდის დავბრუნდი სახში? რამდენი ხანი კვდელ ლოგინზე ვაფუდელი?... პირველი საათია...

რა მოხდა?... შო, მართალია... იადვივას ფანჯარა!.. მერე?... შო, განათებული იყოს! როგორ არა!.. დიდხანს ვიღვები და მის ფანჯარას ვსუქვარდი... მინდოდა შესვლა და ვერ ვებდვდი! და მერე? რატომ ფხვი რომ მომეტყდა კიბეზე რომ ავლიოდა... რატომ არ დამიბეჭა კიბე და ჩემთან ერთად უფსკრულში არ ჩაატყდა!.. ზარი დავრგე, დისახლისმა გამილი.

(შემოვივი იქნება).

დ. ლიხეილი.

ნებადათუელი სამწერია ცენზორისგან. ტფილისი, ღირის-მელიქოვის ქუჩა. სტამბა „ქართლი“. რედატორი-გამომცემელი დ. ჯორჯაძე.